

SEKSUAALIRIKOKSEN TUNNISTAMINEN JA AVUN HAKEMISEN TÄRKEYS

Menetelmiä rikosasioiden puheeksiottoon

Seksuaalirikoksen tunnistaminen ja avun hakemisen tärkeys

Menetelmiä rikosasioiden puheeksiottoon

Toimintaa tukee:

Rikosuhripäivystys 2024

SISÄLLYS

1. Alkusanat	4
Tärkeää ennen aloitusta	6
Rikosuhripäivystys (RIKU)	7
Seksuaalirikoksen tunnistaminen ja avun hakemisen tärkeys	8
PowerPoint-esitys	9
Keskustelukysymyksiä	12
Tietokilpailu.....	15
Tietokilpailuvastaukset	18
Lähteet.....	20
LIITE 1. Kirje huoltajille	

1. Alkusanat

Käsissäsi on Rikosuhripäivystyksen (RIKU) materiaalipaketti *Menetelmiä rikosasioiden puheeksiottoon*. Materiaali sopii käytettäväksi kaikille aikuisille, jotka työskentelevät nuorten parissa. Kouluissa materiaalia voidaan käyttää esimerkiksi terveystiedon, yhteiskuntaopin tai luokanvalvojan tunneilla. Materiaalipaketteja voi hyödyntää myös seurakuntien rippikouluissa tai muissa nuorten tilaisuuksissa. Materiaalipakettien avulla voi pitää esimerkiksi erilaisia nuorten iltoja eri teemoilla nuorisotaloilla. Luethan ennen aloitusta sivulta 6 Tärkeää ennen aloitusta -kohdan.

Eriteemaisia materiaalipaketteja on yhteensä seitsemän kappaletta:

Mitä on seurusteluväkivalta? – Pohdintaa omien rajojen tunnistamisesta
Fyysisen väkivallan vakavuus ja puhumisen tärkeys
Seksuaalirikoksen tunnistaminen ja avun hakemisen tärkeys
Väkivallasta perheessä saa puhua – Mitä tarkoittaa avun saaminen?
Tunnistammeko koulussa tapahtuvat rikokset?
Verkossa tapahtuvat rikokset ja niiden puheeksi ottamisen tärkeys

Nuorten huoltajille on suunnattu oma materiaalipaketti:

Menetelmiä rikosasioiden puheeksiottoon huoltajille – Ennakoivan puhumisen merkitys

Kaikki materiaalipaketit toimivat omina kokonaisuuksina, mutta voit myös halutessasi käydä kaikki aihealueet läpi.

Materiaalin tarkoituksena on herätellä nuoria tietoisiksi eri aihealueista ja miksi näistä asioista on tärkeä olla tietoinen. On tärkeä sanoittaa ilmiötä nuorille ja näin ennaltaehkäistä niitä sekä mahdollistaa avun hakemista.

Kaikkiin materiaalipaketteihin kuuluu myös Rikosprosessi-video, joka avaa Suomen rikosprosessia ja sen kulkua. Video kertoo myös kuinka Rikosuhripäivystys voi auttaa. Jos käytät dioja, Rikosprosessi-video on yhdistettynä tähän kokonaisuuteen. Muussa tapauksessa videon voi katsoa ennen tai jälkeen keskustelun tai tietokilpailun.

Nuorille on hyvä kertoa huoltajille suunnatusta videosta, Vanhemmat nuoren rikoksen uhrin tukena. Video löytyy Rikosuhripäivystyksen YouTube-kanavalta osoitteesta www.youtube.com/rikosuhripaivystys. Etusivulta alas selaamalla löytyy kohta ”Nuoret rikoksen uhrina”, josta voi valita katsottavan videon. Materiaalin liitteenä on huoltajille kirje, jonka voi halutessaan joko tulostaa tai lähettää sähköisesti. Kirjeen tarkoitus on mahdollistaa keskustelun jatkaminen nuoren kotona.

Materiaalipaketin käsittely alkaa aina aiheeseen liittyvän videon katsomisella. Videot löytyvät Rikosuhripäivystyksen YouTube-kanavalta www.youtube.com/rikosuhripaivystys.

Tämän materiaalipaketin video on ”Kaveri seksuaalirikoksen uhrin tukena”

Materiaalipaketit sisältävät eri vaihtoehtoja aiheiden käsittelyyn. Valitse itsellesi ja ryhmällesi sopivimmat vaihtoehdot. Tietokilpailukysymykset löytyvät myös sähköisesti www.riku.fi/nuoret etusivulta.

- PowerPoint → tarkoitus on määritellä ilmiötä ja lisätä tietämystä aiheesta
- Keskustelu → tarkoitus herättää nuoria itse ajattelemaan ilmiötä sekä kannustaa tuomaan esille omia mielipiteitä
- Tietokilpailu → erilainen tapa oppia, herättää keskustelua ja tuoda tietämystä ilmiöstä

Näitä vaihtoehtoja voit vapaasti yhdistellä ja soveltaa omaan ryhmään sopivaksi. Esimerkiksi keskustelukysymyksiä voi ottaa esille PowerPoint esityksen aikana. Tietokilpailuja voi esimerkiksi käyttää aiheen käsittelyyn yksittäin, sillä vastauksissa on tietoa ilmiöstä.

Tärkeää ennen aloitusta

1. Ennen aloitusta kerro nuorille, että joillakin voi nousta omakohtaisia kokemuksia mieleen. Näitä kokemuksia ei jaeta ryhmässä. Vaikka ryhmään syntyisi luottamuksellinen ilmapiiri painota nuorille, ettei tämä ole paikka omien kokemusten jakamiselle. Nuori saattaa myöhemmin katua, että on jakanut omia kokemuksiaan. Materiaalien tarkoitus on esitellä ilmiöitä ja auttaa nuoria tunnistamaan niitä. Kenenkään ei tule tuntea, että asia on nostettu esiin hänen omien kokemustensa takia.
2. Käy alussa läpi tahot, joihin nuori voi tarvittaessa olla yhteydessä. Voisitko sinä olla yksi turvallinen aikuinen, jonka kautta apua voisi saada?

Esimerkkejä mahdollisista tahoista:

- Nuoren itsensä turvalliseksi kokema aikuinen (huoltajat, isovanhemmat, naapuri, kaverin huoltajat, harrastetoiminnan ohjaaja)
- Koulun henkilökunta (joku turvalliseksi koettu opettaja, terveydenhoitaja, kuraattori, koulupsykologi tai koulunuorisotyöntekijä)
- Kunnan sosiaalipalvelut (nuorisotyö, lastensuojelu)
- Terveydenhuolto (kunnan terveystieteiden palvelut, terapiapalvelut, nuorisopsykiatrian poliklinikka)
- Rikosuhripäivystys (palvelupiste, RIKUchat, 116 006 -puhelinpalvelu)
- Seurakunta (nuorisotyöntekijät, diakonit, papit)
- Turvakodit (nuorten turvakoti)

Jos nuori tulee keskustelemaan kanssasi jälkeenpäin voi olla, että nuori tarvitsee rohkaisua asiasta puhumiseen. Pelko, siitä mitä tapahtuu seuraavaksi, voi estää avun hakemista. Kysy suoraan, jos epäilet nuoren joutuneen rikoksen uhriksi ja varmista nuoren sen hetkinen turvallisuus. Painota, että vastuu tapahtuneesta ei ole nuorella. Muista oma velvollisuutesi tehdä ilmoitus poliisille ja lastensuojelulle tietyissä tilanteissa.

Rikosuhripäivystys (RIKU)

Rikosuhripäivystys (RIKU) tarjoaa tukea, ohjausta ja neuvontaa rikosasioissa rikoksen uhreille, heidän läheisilleen sekä rikosasiassa todistaville. Lisäksi RIKU ohjaa tarvittaessa muiden palveluiden kuten kriisiavun piiriin.

Rikosuhripäivystyksellä on keskustoimiston lisäksi 7 aluetoimistoa ja noin 30 palvelupistettä eri puolilla maata.

RIKUun voi olla yhteydessä puhelimitse tai verkossa. On myös mahdollista sopia henkilökohtainen tapaamisaika lähimmälle palvelupisteelle. Yhteyttä voi ottaa myös nimettömänä.

RIKU:n palveluita ovat

- RIKUchat, johon voi tulla kysymään rikosuhriasioista
- Nuorten sivut, joista löytää tietoa
- RIKU:n 116 006 -puhelinpalvelu
- Juristin puhelinneuvonta, josta saa neuvoa ja ohjausta lainmukaisiin oikeuksiin
- Tukihenkilötoiminta palvelupisteissä

Lisätietoja palveluista saat osoitteesta www.riku.fi/nuoret

Hyviä ja puhuttelevia hetkiä materiaalin parissa!

Seksuaalirikoksen tunnistaminen ja avun hakemisen tärkeys

Suomen lainsäädäntö määrittelee, mitkä seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavat teot ovat rikoksia ja siten rangaistavia tekoja. Seksuaalirikokset voivat tapahtua periaatteessa kenelle tahansa ja teot voivat tapahtua kasvoitusten, puhelimitse tai internetin välityksellä. Seksuaalirikoksen tunnusmerkit eivät vaadi täyttyäkseen fyysistä kontaktia tai tapaamista. Uhriksi voi joutua esimerkiksi kodissa, koulussa, harrastuspaikoissa tai seurustelusuhhteessa. Useimmiten tekijä on nuoren tuttu tai läheinen kuten esimerkiksi naapuri, sukulainen tai kaveri kuin tuntematon. (Kallio 2015. 10–11.)

Väkivalta on aina tekijän vastuulla riippumatta siitä kuinka suostuvainen, alistuvainen tai hyväuskoinen uhri on ollut jossain vaiheessa tekoa tai suhdetta. Nuoren voi olla vaikea kuvata ja kertoa sanallisesti kokemukstaan, jolloin hän tarvitsee paljon aikuisen tukea ja suojaa. Väkivallan jälkeen uhri voi kokea usein avuttomuutta, jolloin vahvistuu usko, ettei tilanteesta ole ulospääsyä tai on itse syyllinen. Seksuaalisen väkivallan kokemukset voivat näkyä psyykkisinä tai fyysisinä oireina kuten esimerkiksi erilaisina kipuina, ärtyneisyytenä ja mielialan vaihteluina tai runsaana päihteiden käyttönä. (Kallio 2015. 12.)

Seksuaalirikoksen uhrin on vaikea kertoa tapahtuneesta, koska siihen liittyy pelkoa muiden reaktioista ja siitä, että uskotaanko häntä. Väkivallan kokemukset aiheuttavat uhrissa usein voimakasta häpeän tunnetta itsestään sekä syyllisyyttä tapahtumista, jotka vaikeuttavat avun hakemista. Myöskään aina ei uhri osaa tunnistaa ja nimetä tapahtunutta seksuaaliseksi väkivallaksi. On tyypillistä, että uhri lamaantuu seksuaaliväkivalta tilanteessa, eikä kykene puolustamaan itseään vaikka haluaisi. Lamaantuminen on luonnollinen kehon autonomisen hermoston toiminnan seurausta ja viimeinen keino suojautua tilanteessa. Koska tapahtunutta on vaikea käsitellä, pyrkii nuori usein jatkamaan elämäänsä normaalisti kuin mitään ei olisi tapahtunut. (Kallio 2015. 12, Kervinen & Hintikka 2015. 11–17.)

PowerPoint-esitys

PowerPoint -esitys pohjautuu faktatietoon aiheesta ja ilmiöstä. Esitystä voi käyttää yhdessä muiden vaihtoehtojen kanssa tai erikseen. PowerPoint-dioissa määritellään ilmiötä, kerrotaan miksi on tärkeä hakea apua ja miten puuttua tilanteeseen sekä kuinka apua voi hakea. Dioissa on esittäjälle lisätietoa, jolla voi tarkentaa esitystä ja keskustelua.

Diasesityksen lopussa katsotaan rikosprosessivideo ja tarvittaessa käydään siitä keskustelua.

MENETELMIÄ RIKOSASIOIDEN PUHEEKSIOTTOON

Seksuaalirikoksen tunnistaminen ja avun hakemisen tärkeys

KAVERI SEKSUAALIRIKOKSEN UHRIN TUKENA

- Katso täältä video aiheeseen <https://youtu.be/mNb-DqARK2Q>

SEKSUAALIRIKOKSEN MÄÄRITTELY 1/2

- Suomen lainsäädäntö määrittelee, mitkä seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavat teot ovat rikoksia ja rangaistavissa mm.
 - Raiskaus (törkeä)
 - Seksuaalinen kajoaminen (törkeä)
 - Seksuaalinen hyväksikäyttö
 - Seksuaalinen ahdistelu
 - Seksuaalisen kuvan luvaton levittäminen
 - Seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö
 - Korvauksen tarjoaminen nuoreen kohdistuvasta seksuaalisesta teosta
 - Paritus (törkeä)
 - Lapsenraiskaus (törkeä)
 - Seksuaalinen kajoaminen lapseen (törkeä)
 - Seksuaalinen hyväksikäyttö
 - Lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin

SEKSUAALIRIKOKSEN MÄÄRITTELY 2/2

- Suomen lainsäädäntö määrittelee, mitkä seksuaalista itsemääräämisoikeutta loukkaavat teot ovat rikoksia ja rangaistavissa mm.
 - Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan levittäminen (törkeä)
 - Lasta seksuaalisesti esittävän kuvan hallussapito
 - Lasta seksuaalisesti esittävän esityksen seuraaminen
- Useissa seksuaalirikoksissa myös teon yritys on rangaistava

SEKSUAALISEN VÄKIVALLAN MUOTOJA

- SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ / AHDISTELU
 - Vihjaillevat eleet ja ilmeet, seksuaaliset ehdotukset, vaikka on ilmoitettu että tekijän käytös ei ole hyväksyttävää
 - Seksuaalisesti värittyneiden viestien tai kuvien lähettäminen, tirkistely ja itsensä paljastaminen
 - Voi tapahtua missä vain, myös verkossa esim. sosiaalisessa mediassa
 - Ahdistelu rikosnimikkeenä edellyttää, että tekijä koskettamalla tai kosketteluun voimakkautensa tai toistuvuutensa vuoksi väkavuu deltaan rinnastettavalla tavalla sanallisesti, lähettämällä tai esittämällä viestin tai kuvan, ottamalla kuvan tai itseään paljastamalla tai muulla vastaavalla tavalla tekee seksuaalisen teon, joka loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta

- SEKSUAALINEN KAJOAMINEN
 - Jos koskettelemalla tai muulla tavoin tekee seksuaalisen teon sellaisella henkilöllä, joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti, tai saa tämän ryhtymään sellaiseen teokseen ja teko olennaisesti loukkaa tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta
- RAISKAUS TAI SEN YRITYS
 - Sukupuoliyhteys sellaisen henkilön kanssa joka ei osallistu siihen vapaaehtoisesti
 - Sukupuoliyhteys tarkoittaa tunkeutumista sukupuolielimellä tai muulla tavoin toisen sukupuolielimeen suuhun tai peräaukkoon
 - Laissa on määritelty lisäksi törkeä raiskaus

- Vapaaehtoisuuden puuttumisella tarkoitetaan sitä, että

- Henkilö ei ole sanallisesti, käytöksellään tai muuten ilmaissut suostumustaan,
- Henkilö ei ole voinut muodostaa ja ilmaista tahtoaan tiedottomuutensa, sairautensa, vammaisuutensa, pelkotiänsä, voimakkaan päihtymistilansa, heikentyneen tajunnantilansa, tilanteen äkillisyyden, erityisen valtaaseman vakavan väärinkäytön tai muun näihin rinnastettavan syyyn vuoksi, tai
- Henkilö on pakotettu sukupuoliyhteyteen käyttämällä väkivaltaa tai uhkaamalla

- SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ

- Teoja, joissa tekijä saa asemaansa hyväksikäyttämällä erityisessä heikömmässä tai haavoittuvassa asemassa olevan henkilön osallistumaan sukupuoliyhteyteen tai seksuaalista itsemääräämisoikeutta olennaisesti loukkaavaan seksuaaliseen teokseen
- Pykälässä mainitaan mm. seuraavat haavoittuvassa asemassa olevat ihmisryhmät:
 - koulussa, laitoksessa, työsuhteessa tai vapaaajan toiminnassa olevat 18 vuotta nuoremmat henkilöt, jotka ovat tekijän määräysvallan tai valvonnan alaisena taikka muussa niihin rinnastettavassa alisteisessa suhteessa tekijään
 - 18 vuotta nuorempi henkilö, jonka kyky itsenäisesti päättää seksuaalisesta käyttäytymisestään on hänen kypsyttämättömyytensä sekä osapuolten ikäeron vuoksi olennaisesti heikompi kuin tekijällä
 - henkilö, joka on hoidettavana sairaalassa tai muussa laitoksessa ja jonka mahdollisuus muodostaa tai ilmaista tahtoaan on sairauden, vammaisuuden tai muun heikkoudentilan vuoksi heikentynyt
 - henkilö, jonka mahdollisuus muodostaa tai ilmaista tahtoaan on heikentynyt toisen henkilön erityisen valtaaseman väärinkäytön vuoksi.

LAPSENRAISKAUS

- Lapsenraiskauksella tarkoitetaan sukupuoliyhteyttä alle 16-vuotiaan lapsen tai vuoren kanssa.
- Myös sukupuoliyhteys 16 vuotta täyttäneen, mutta alle 18-vuotiaan nuoren kanssa, jos tekijä on nuoren vanhempi tai vanhempaan rinnastettavassa asemassa

SEKSUAALINEN KAJOAMINEN LAPSEEN

- Alle 16-vuotiaan koskettelu tai muulla tavoin tehty seksuaalinen teko, joka on omaan vahingoittamaan lapsen kehitystä, tai lapsen saaminen ryhtymään sellaiseen tekoon.
- Jos tekijä on lapsen vanhempi tai vanhempaan rinnastettavassa asemassa lapseen nähden, kysymys on seksuaalisesta kajoamisesta, jos lapsi on 16 mutta ei 18 vuotta täyttänyt.
- Myös esim. lapsen houuttelevien katsomaa pornografista materiaalia tai seksuaalisävytteisten viestien lähettäminen lapselle

LAPSEN SEKSUAALINEN HYVÄKSIKÄYTTÖ

- Kysymys on lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, jos lapsenraiskaus tai seksuaalinen kajoaminen lapseen on kokonaisuutena arvostellen rikoksen vakavuutta vähentävien seikkojen vallitessa tehty, kun huomioon otetaan lapsen ja tekijän ikä ja kypsyytensä, osapuolten suhde sekä muut tekoolosuhteet.

LAPSEN HOUKUTTELEMINEN SEKSUAALISIIN TARKOITUKSIIN

- Kun ehdotetaan tapaamista tai muuta kanssakäymistä valmiista kuvista tai kuvataallenteista, joissa loukataan sukupuoliyhteisyyttä tai tarkoituksena on kohdistaa seksuaalisia tekoja tai ostaa seksipalveluja alle 18-vuotiaalta

KORVAUKSEN TARJOAMINEN NUOREEN KOHDISTUVASTA SEKSUAALISESTA TEOSTA

- Seksuaalisen teon ostaminen alle 18-vuotiaalta
- Teko voi olla vastikkeellista eli esimerkiksi päihteiden tai tavaroiden antamista, korvaus ei aina ole rahaa

ESIMERKKITAPAUSET

Tyttö kertoo, että vuosi sitten bileissä hän halaili ja pussaili saman ikäisen pojan kanssa. Tilanne muuttui, kun tyttö ja poika siirtyivät makuuhuoneeseen. Poika muuttui päällekkäviksi ja kosketti tyttöä

Tyttö pyysi poikaa lopettamaan, koska se ei tuntunut enää hyvältä. Poika jatkoi tytön kielloista huolimatta. Tyttö yritti vielä uudestaan kieltää poikaa, mutta poika ei kuunnellut. Tyttö lamaantui eikä kyennyt huutamaan apua tai rimpulla vastaan. Tilanne keskeytyi jonkun tullessa huoneeseen

Sekä tyttö että poika olivat nauttineet alkoholia illan aikana. Tyttö ei kertonut tapahtuneesta kenellekään, koska pelkää ettei kukaan uskoisi häntä. Asia kuitenkin vaivaa ja hän kokee tapahtuneesta syyllisyyttä ja häpeää. Tyttö on epävarma onko tapahtunut rikosta

Tyttö puhuu tapahtuneesta kavereidensa kanssa ja joku kertoo Rikosuhripäivystyksen palveluista.

Tyttö ottaa yhteyttä RIKUchattiin, koska tilanteesta on jäänyt kuvottava olo. Chattissa painotetaan tytölle, että hänellä ei ole syytä häpeään ja vastuu on tekijällä, vaikka tyttö olisi juonut alkoholia.

Tyttö antaa omat ja huoltajiansa yhteystiedot ja lähin Rikosuhripäivystyksen palvelupiste on yhteydessä heihin. Raiskauksen iritys on rikos.

MIKSI ON VAIKEA PUHUA?

- Voi olla vaikea tunnistaa joutuneensa uhriksi
 - Alkuun uhri on voinut olla vapaaehtoisesti mukana
 - Uhrilla voi olla halu sulkea tapahtunut pois mielestä
- Uhrilla voi olla häpeän tunteita
- Uhrin turha syyllisyys tapahtuneesta
 - Miksi en toiminut toisin?
- Uhrin pelko tekijää kohtaan
 - Kostaako tekijä, kun kerron tapahtuneesta?
 - Alkaako tekijä painostamaan/uhkaillemaan/mustamaalaamaan?
- Tekijä on usein uhrin läheinen tai tuttu

Uhrilla voi olla pelko siitä, ettei kukaan usko häntä

- Mitä, jos en muista kaikkea?
- Miten voin todistaa tapahtuneen?

Mitkä muut ajattelevat minusta ja tapahtuneesta?

Uhri ei tiedä omia oikeuksiaan tai tunnista, että on tapahtunut rikos

- Millä sanoilla kertoisin ja puhuisin tapahtuneesta?
 - Väkiäin makaaminen, raiskaus, pakottaminen, painostaminen...
- En tiedä, oliko väärin
- Tapahtuma jäi vaivaamaan mieltä
- Puolustauduinko tarpeeksi?

MIKSI PITÄÄ HAKEA APUA?

- Seksuaalinen väkivalta voi aiheuttaa monenlaisia oireita ja elämäntilanteen vaikeuksia
 - Psyykkisiä oireita kuten masennusta ja ahdistusta
 - Pelkoja, unettomuutta, itsetuhoisuutta, arvottomuuden tunnetta
 - Vaikeuksia olla yksin
 - Seksuaalisuuteen liittyviä pelkoja ja inhoja
 - Päihteiden käyttöä ja riskikäyttäytymistä
- Riski joutua uudestaan hyväksikäytön uhriksi kasvaa
 - Uhrin kyky tunnistaa uhkaavia tilanteita voi heikentyä
 - Omien rajojen tunnistaminen voi olla vaikeaa, jos niitä on rikottu usein

- Tapahtunut voi vaikuttaa sosiaalisiin tilanteisiin ja ystävyysuhteisiin
 - Uhri voi tuntea halua eristäytyä muista
 - Uhrin oman käytöksen muuttuminen
 - Esimerkiksi keskittyminen opintoihin voi tuntua mahdottomalta
- Tapahtuneen kieltäminen ei auta selviytymisessä
- Tapahtunut ei välttämättä koskaan unohdu, mutta asian kanssa voi oppia elämään ja siitä voi toipua

MITEN TOIMIA JA HAKEA APUA TILANTEeseen?

- Mene mahdollisimman pian lääkäriin
 - Myös silloin, jos ei ole ulkoisia merkkejä väkivallasta
- Tee asiasta rikosilmoitus poliisille
 - Myös silloin, kun et tiedä tekijää
- Kerro tapahtuneesta jollekin luotettavalle ihmiselle
 - Älä jää yksin asian kanssa

MITEN KERTOA?

- Alkuun pääseminen voi olla vaikeaa:
 - Mitä sanoja haluaa käyttää?
 - Miten aloittaa keskustelu?
 - Missä voi keskustella?
- Esimerkiksi kirjoita asia ensin paperille, jonka annat luotettavalle aikuiselle luettavaksi
- Kerro ensin ystävälle, jonka kanssa yhdessä kerrotte luotettavalle aikuiselle
- Ota asia puheeksi rauhallisessa paikassa
- Tulemalla esimerkiksi RIKUchattiin juttelemaan. Chatin kautta ohjataan toimipisteelle, josta voisi yhdessä kertoa vanhemmille

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

ESIMERKKITAPAU

Nuori poika tulee chatiin, koska häntä ahdistaa nettittävyyden viesti. Poika ei tunnista joutuneensa rikoksen uhriksi Poika on tavannut pelisivustolla miehen, jonka kanssa on alkanut pelaamisen yhteydessä juttelemaan Alkuun keskustelut ovat olleet tavallisia liittyen pelaamiseen ja arkeen

Hiljalleen puheet alkoivat kääntyä seksuaalisävytteisiksi ja mies kyseli pojalta mm seksikokemuksista ja hänen intiimialueestaan Mies lupasi opastaa poikaa seksissä. Puheet ahdistavat poikaa eikä hän tiedä kuinka lopettaa yhteydenpito mieheen sillä mies kertoo tietävänsä pojan vanhemmat ja missä hän asuu Mies uhkaa kertoa käydyistä keskusteluista pojan vanhemmille

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

Pojalle kerrotaan chatissa, että tällainen toimintatapa on tyypillistä tämän kaltaisille tekijöille. Tilanteessa ei ole mitään hävettävää, sillä tekijä on suunnitellut kontaktin luomisen alusta asti tähdäten siihen, että poika tuntee olevansa ansassa.

On tärkeää kertoa tilanteesta huoltajille ja poliisille heti. Jos poika haluaa tukea, niin Rikosuhripäivystyksestä voidaan olla tukena kertomassa tilanteesta huoltajille.

KUINKA VOIN TUKEA?

- Tehkää yhdessä mukavia asioita arjessa.

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

MIKÄ RIKOSUHRIPÄIVYSTYS (RIKU) ON?

- Tarkoitettu rikoksen uhreille, heidän läheisilleen ja rikosasiassa todistaville
 - Tukea ja neuvota rikosasioissa maksutta
- Nuorille suunnatut omat nettisivut www.riku.fi/nuoret
- RIKUchat, ma-to klo 9.00-18.00, pe klo 9.00-16.00
 - Tukea ja neuvota matalalla kynnyksellä
 - Mahdollisuus kysyä rikosuhrasoihin liittyviä asioita
- RIKUn puhelinpalvelu 116 006, ma-to klo 9.00-18.00, pe klo 9.00-16.00
- Juristin puhelinneuvonta 0800 161 177, ma-to klo 17.00-19.00
 - Neuvota ja ohjautaa lähimmäisiin oikeuksiin

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

- RIKUn palvelupisteet ympäri Suomea

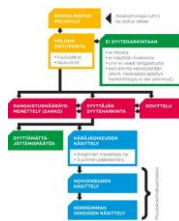
- Kasvokkaista apua ja neuvontaa palvelupisteeltä
- Tukihenkilötoiminta
- Jätä yhteydenottopyyntö <https://www.riku.fi/yhteystiedot/yhteydenottopyynto/>

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

RIKOSPROSESSI

- Katso täältä https://youtu.be/Yjh_gQv_5j0

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

LÄHTEET

- Aaltonen Jussi. 2012. Seksuaalinen väkivalta. Teoksessa Aaltonen J. 2014. Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Opas 21. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere.
- Kallio M. 2015. Oon siellä jossain. Seksuaalisesta väkivallasta toipuminen. Viestöliittämön Oy: Helsinki.
- Poijula S. 2016. Lapsi ja kriisi. Selviytymisen tukeminen. Kirjapaja. Helsinki.
- Rantanen Tiina. 2011. Seksuaalinen väkivalta. Teoksessa Jällman P. (toim.) 2011. Rikoksen uhrin käsikirja. FSKustannus.

RIKU
RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

Keskustelukysymyksiä

Kun olette katsoneet Kaveri seksuaalirikoksen uhrin tukena -videon, on mahdollista keskustella aiheesta erilaisten kysymysten pohjalta. Keskustelua ohjaava henkilö voi itse valita ryhmänsä mukaan käydäänkö keskustelu pienryhmissä vai koko ryhmän kesken.

Purkaminen on tärkeää tehdä yhdessä koko ryhmän kanssa, jotta ilmiötä koskevat faktat tulevat kaikille selviksi. Faktapohjaiset vastausehdotukset löydät kysymysten alta. Kysymykset voi antaa ryhmälle ennen videon katsomista tai aihetta voidaan käsitellä kysymysten pohjalta videon katsomisen jälkeen.

a) Miten ottaa puheeksi kaverin kanssa, jos epäilet hänen joutuneen seksuaalirikoksen uhriksi?

Kaverin mahdollisesti muuttunut käyttäytyminen ja hyvinvointi voivat huolestuttaa, silloin ei kannata asiasta puhua takanapäin, vaan tarjota kaverille mahdollisuutta puhua asiasta.

Jos epäilet kaverisi joutuneen seksuaalirikoksen uhriksi, on tällöin hyvä kysyä asiaa suoraan. Rehelliset ja reilut kysymykset voivat auttaa kaveria kertomaan ja avaamaan vaikeita kokemuksiaan. Voi esimerkiksi kertoa kaverille havaintoja tai minkä huomaa todeksi. Kysymykset ja havainnot antavat luvan puhua asiasta, mutta on hyvä muistaa, ettei lähde utelemaan asiasta liian tungettelevasti tai painostavasti.

b) Mitä sanoja voisit käyttää kertoessasi seksuaalirikoksesta?

Kertominen seksuaalirikoksesta voi olla vaikeaa. Alkuun voi päästä kirjoittamalla asiat paperille ja antamalla sen jollekin luotettavalle henkilölle luettavaksi, esimerkiksi aikuiselle tai ystävälle, joka sitten kertoo asiasta aikuiselle.

Tapahtuneesta kertomiseen ei ole tiettyjä sanoja, vaan siitä voi kertoa vapaasti omin sanoin.

c) Mitä tunteita sinussa heräisi, jos kaveri kertoisi joutuneensa seksuaalirikoksen uhriksi?

Seksuaalirikoksen uhriksi joutuneen kaverin kertomus voi herättää itsessään paljon erilaisia tunteita kuten järkytystä, epäuskoa ja vastenmielisyyttä. Voi olla, että itse ei halua kuulla koko asiasta ja pyytää kaveriakin unohtamaan asian. Kertomus voi herättää myös ajatuksia siitä, voiko tapahtumat olla totta, jolloin epäilee koko asiaa. On kuitenkin todella tärkeää antaa kaverille mahdollisuus puhua tapahtuneesta ja olla hänen tukenaan.

On todella hyvä asia, että kaverisi kertoo tapahtuneesta. Yhdessä voitte hakea apua kaverille. Kun kaveri kertoo sinulle tapahtuneesta, hän luottaa sinuun. On kuitenkin tärkeää, että kerrotte tapahtuneesta yhdessä jollekin luotettavalle aikuiselle.

Tieto tapahtuneesta voi herättää itsessään ahdistusta ja pelkoa, josta on hyvä päästä juttelemaan jonkun luotettavan aikuisen kanssa. Tieto tapahtuneesta voi painaa mieltä pitkän aikaa ja vaikuttaa omaan jaksamiseen sekä siihen, kuinka hyvin pystyy tukemaan kaveria. Olemalla kaverin tukena, olet hänelle hyvä ystävä.

d) Millä sanoilla, eleillä tai toiminnalla voisin tukea seksuaalirikoksen uhriksi joutunutta kaveria?

Oikeita sanoja voi olla vaikea löytää, eikä niitä välttämättä ole olemassakaan.

Seksuaalirikoksen uhri toivoo läheisiltään kärsivällisyyttä ja rohkeutta olla läsnä.

On tärkeä uskoa uhria ja olla tukena hänelle ja tarjota läsnäoloa, joka ei vähättele, kyseenalaista tai epäile väkivaltaa kokeneen kertomusta tai tunteita.

Seksuaalinen väkivalta satuttaa ja on intiimi kokemus, josta kertominen on luottamuksen osoitus kaverille. On kuitenkin tärkeää, ettei kaverina vaikene asiasta ja pidä mahdollista salaisuutta, vaan yhdessä kaverin kanssa kertoa asiasta jollekin luotettavalle aikuiselle ja tätä

kautta saada tarvittava apu ja tuki asiasta selviämiseen. Avun piiriin ohjaaminen kertoo välittämisestä eikä missään nimessä tarkoita kaverin hylkäämistä.

Voitte yhdessä kaverin kanssa tehdä edelleen arjen asioita, sillä arjen jatkuminen luo turvallisuuden ja jatkuvuuden tunnetta. Näitä arkisia asioita voivat olla yhteiset ulkoilut, elokuvien katselu tai ruuan laittaminen. On hyvä myös välillä keskustella ihan arkisistakin asioista eikä vain tapahtuneesta.

On hyvä muistaa, etteivät väkivallan kokemukset määrittele kaveria ja sitä kuka hän on nyt eikä tulevaisuudessa. On tärkeää, että näet kaverisi edelleen samana ihmisenä kaikkine omine puolineen. Kaverille on hyvä antaa aikaa tapahtuneesta toipumiseen, eikä sille voi määritellä mitään tiettyä toipumisaikaa.

e) Voiko poika joutua seksuaalirikoksen uhriksi? Miten voin tukea häntä?

Myös pojat voivat joutua seksuaalirikoksen uhriksi. Poikien ja miesten kohdalla seksuaaliseen hyväksikäyttöön ja muihin seksuaalirikoksiin liittyy vahvoja myyttejä, joiden takia avun hakemisen kynnyks voi olla korkea.

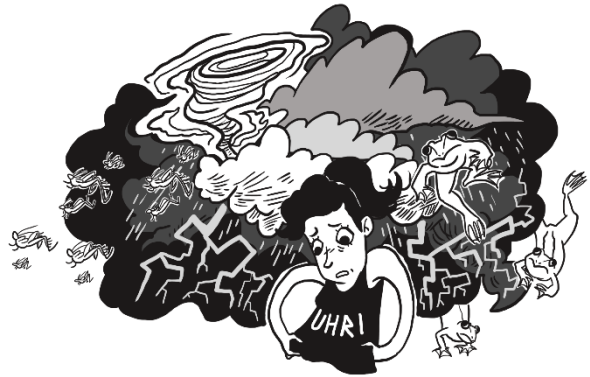
Seksuaalirikoksen uhriksi joutunutta poikaa voit tukea olemalla hänelle läsnä, uskomalla häntä ilman että vähättelet, kyseenalaista tai epäile väkivallan kokeneen kertomusta tai tunteita. Rohkaise häntä hakemaan ammattiapua, ettei hän jää asian kanssa yksin. Tehkää yhdessä arkisia asioita. Voit kuunnella ja kysyä suoraan millaista apua ja tukea hän haluaa.

f) Miksi on tärkeää hakea apua ja puhua seksuaalirikoksesta jollekin, esimerkiksi luotettavalle aikuiselle?

Seksuaalinen väkivalta vaikuttaa aina ihmiseen ja heidän lähipiiriinsä ja siksi onkin tärkeää, että hakeutuu avun piiriin mahdollisimman pian. Apua on saatavilla kaikille.

Toipumisen kannalta on tärkeää, että uhri tulee kuulluksi ja seksuaalisen väkivallan kokemukset avatuiksi. Väkivaltaiset kokemukset rikkovat uhrin turvallisuuden tunnetta ja vaikuttavat kaikilla elämän osa-alueilla. Väkivallan kokemukset

aiheuttavat erilaisia oireita uhrille, jotka voivat ilmentyä esimerkiksi oireina kehossa ja mielessä. Pitkällä aikavälillä puhumattomuus ja asian kieltäminen ovat toipumisen esteenä ja lisäävät omaa pahoinvointia ja yksinäisyyden tunnetta. Tapahtumien salaaminen vaikuttaa kaikkiin ihmissuhteisiin ja läheisyyden kokemiseen tulevaisuudessa.

g) Miksi avun hakeminen voi olla vaikeaa seksuaalirikoksen uhrille?

Seksuaalirikoksen uhrit voivat kokea tapahtuneesta paljon häpeää ja syyllisyyttä, jotka estävät hakemasta apua ja kertomasta asiasta jollekin ulkopuoliselle. Kertomista vaikeuttaa myös uhrin pelko toisten ihmisten reaktioista, vaikeudesta sanoittaa tapahtunutta ja mahdollisesta vähättelystä tapahtumaa kohtaan tai uhrin syyllistämisestä tapahtuneesta. Myös rikoksen tekijä voi omalla toiminnallaan tai puheillaan vahvistaa uhrin kokemaa syyllisyyttä. Vastuu väkivallasta on kuitenkin aina tekijällä.

Tietokilpailu

Tähän tietokilpailuun on kerätty kysymyksiä seksuaalirikoksiin ja rikosprosessiin liittyen. Tietokilpailun voi pitää pienryhmissä tai yksittäin. Oikeat vastaukset on hyvä käydä yhdessä koko ryhmän kanssa läpi. Nämä tietokilpailu kysymykset löytyvät myös sähköisesti www.riku.fi/nuoret etusivulta.

- 1) Mitä tarkoittaa piilorikollisuus?
 - a. Piilorikokset tehdään kulman takana
 - b. Piilorikokset ovat rikoksia, jotka eivät tule viranomaisten tietoon
 - c. Piilorikokset tehdään uhrilta salaa
- 2) Voiko toista kosketella, jos toinen ei sitä halua?
 - a. Kyllä, ajan kanssa se siitä lämpenee
 - b. Kyllä, se esittää vain vaikeasti tavoiteltavaa
 - c. Ei, ketään ei saa kosketella ilman lupaa
- 3) Milloin rikoksen uhrin kannattaa hakea apua?
 - a. Ei apua kannata hakea ollenkaan
 - b. Voi ensin yrittää pärjätä omillaan
 - c. Apua kannattaa hakea aina ja mahdollisimman nopeasti
- 4) Saako sammunutta kaveria kosketella seksuaalisesti?
 - a. Kyllä, hän tykkää siitä kuitenkin
 - b. Ei, koska toinen ei pysty kertomaan omaa tahtoaan
 - c. Vain silloin, jos toinen on aikaisemmin näyttänyt kiinnostustaan
- 5) Mitä tarkoittaa grooming?
 - a. Seksuaalisen hyväksikäytön valmistelua
 - b. Groove musiikissa käytetty soitin
 - c. Seksuaaliväritteinen tanssilaji
- 6) Tyttö lähettää pojalle itsestään alastonkuvan, saako poika jakaa kuvan kavereille?
 - a. Kyllä, jos seurustellaan
 - b. Ei saa, kuvaa ei saa levittää eteenpäin
 - c. Kyllä, jos tyttö ei sitä saa tietää
- 7) Voiko poika joutua seksuaalirikoksen uhriksi?
 - a. Ei, pojat eivät joudu rikoksen uhriksi koskaan
 - b. Kyllä, kuka tahansa voi joutua rikoksen uhriksi
 - c. Vain, jos poika on humalassa

- 8) Onko raiskauksen yrittäminen rikos?
- Kyllä, raiskauksen yrittäminen on rikos
 - Ei, koska seksiä ei tapahtunut
 - Ei, kyllä sitä voi vähän yrittää
- 9) Kenellä on vastuu, kun on tapahtunut seksuaalirikos?
- Vastuu on uhrilla, hän on itse sallinut tapahtuneen
 - Vastuu on aina tekijällä
 - Vastuu ei ole kenelläkään
- 10) Onko tärkeää mennä lääkäriin seksuaalisen väkivallan jälkeen?
- Ei, lääkärissä ei tarvitse käydä, jos ei ole vammoja
 - On tärkeää, ja lääkärintodistusta saatetaan tarvita mahdollisessa rikosprosessissa
 - On, vain lääkäri voi tehdä rikosilmoituksen
- 11) Mitä kaveri voi tehdä, jos ystävä on joutunut rikoksen uhriksi?
- Luvata pitää salaisuus, eikä koskaan puhua siitä enää
 - Tukea ja ohjata ystävä avun piiriin, esimerkiksi Rikosuhripäivystykseen
 - Vaihtaa kaveria
- 12) Mitä, jos ei muista kaikkea rikostapahtumasta?
- Se ei haittaa, poliisin tehtävä on selvittää tapahtunut
 - Pitää harjoitella muistamista
 - Pitää keksiä unohtuneet asiat ja valehdella
- 13) Voiko tehdä rikosilmoituksen, vaikka ei tiedä tekijää?
- Kyllä, poliisin tehtävä on selvittää rikoksen tekijä
 - Ei, poliisi ei tutki, jos ei ole valokuvaa tekijästä
 - Ei, poliisilla on muitakin kiireitä
- 14) Mitä Rikosuhripäivystys tekee?
- Kirjoittaa sarjakuvia rikoksista
 - Auttaa rikoksen uhrin, hänen läheisiään ja rikosasiassa todistavia henkilöitä
 - Selvittää rikoksien tapahtumia
- 15) Miten rikosilmoitus tehdään?
- Millä tahansa poliisiasemalla tai vähäisemmissä rikoksissa internetissä tai puhelimitse
 - Vain käymällä oman paikkakunnan poliisiasemalla
 - Vain soittamalla hätäkeskukseen
- 16) Onko seksuaaliväkivallan uhrilla oikeus oikeusavustajaan?
- Ei, uhrilla ei ole oikeutta oikeusavustajaan
 - Kyllä, uhrilla on oikeus saada oikeusavustaja
 - Ehkä, jos oikeusavustajalla on aikaa

- 17) Voiko rikosilmoituksen tehdä alle 15-vuotiaasta tekijästä?
- Ei, koska rikosoikeudellinen vastuu alkaa vasta 15-vuotiaana
 - Ei, mutta hänen vanhemmistaan voi
 - Kyllä, sillä alle 15-vuotias on tekemästään rikoksestaan korvausvelvollinen

- 18) Toimiiko Rikosuhripäivystys valtakunnallisesti?
- Kyllä, Rikosuhripäivystyksellä on noin 30 palvelupistettä ympäri Suomea
 - Ei, Rikosuhripäivystyksellä on vain yksi toimisto Turussa
 - Ei, Rikosuhripäivystys toimii vain Ruotsissa

- 19) Vanheneeko rikos koskaan, jolloin siitä ei voida enää syyttää ja tuomita?
- Esimerkiksi murha ei vanhene koskaan, mutta suurin osa rikoksista vanhenee tietyissä ajoissa
 - Kaikki rikokset vanhenevat jossain kohtaa
 - Mikään rikos ei vanhene koskaan

- 20) Mikä on Rikosuhripäivystyksen tukihenkilön rooli rikosprosessissa?
- RIKUn tukihenkilö toimii uhrin apuna ja tukena rikosprosessin kaikissa vaiheissa
 - RIKUn tukihenkilö toimii tuomarin avustajana
 - RIKUn tukihenkilö jakaa peruukit oikeudenkäyntiä varten

Tietokilpailuvastaukset

- 1) B, Piilorikos on rikos, josta uhri ei tee ilmoitusta viranomaiselle eikä tapahtuma tule viranomaisen tietoon.
- 2) C, Toista ei voi kosketella, jos hän ei sitä itse halua ja ilmaisee kieltäytymisensä. Kyseessä voi olla tällöin seksuaalinen ahdistelu.
- 3) C, Apua kannattaa hakea aina ja mahdollisimman pian tapahtuneen jälkeen.
- 4) B, Toista ei saa koskaan kosketella ilman lupaa, eikä toisen tiedottomuutta saa käyttää hyväkseen esimerkiksi seksin harrastamisessa.
- 5) A, Grooming tarkoittaa lapsen valmistelamista seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Alkaa usein netissä, esimerkiksi kuvien kommentoimisella ja yhteyden luomisella. Toiminnan tavoitteena on päästä seksuaaliseen kontaktiin tai saada lapsi toimimaan seksuaalisella tavalla. Kyseessä on rangaistava teko.
- 6) B, Kuvaa ei saa jakaa kavereille. Kuvan jakaminen ilman lupaa loukkaa tytön yksityisyyttä ja se voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön.
- 7) B, Kyllä pojat voivat joutua seksuaalisen hyväksikäytön uhreiksi. Poikia ei aina osata ajatella uhreina, jolloin asia jää helposti huomaamatta.
- 8) A, Raiskaus ja sen yritys ovat laissa kiellettyjä.
- 9) B, Vastuu on aina tekijällä. Uhrin toiminta (pukeutuminen, mahdollinen päihteidenkäyttö ja mukaan lähteminen) ei tee hänestä syyllistä seksuaaliseen väkivaltaan eikä vähennä seksuaalista itsemääräämisoikeutta.
- 10) B, On tärkeä mennä mahdollisimman pian tapahtuman jälkeen lääkäriin. Lääkärintodistusta voidaan tarvita mahdollisessa rikosprosessissa.
- 11) B, Kaverina voi tukea ja ohjata ystävää hakemaan apua esimerkiksi Rikosuhripäivystyksestä. Kaverina voi kuunnella, lohduttaa ja tehdä yhdessä mukavia asioita. On tärkeää uskoa uhriksi joutunutta kaveria.
- 12) A, Aina ei tarvitse muistaa kaikkea tapahtumista. Rikosilmoituksen voi silti tehdä ja poliisi selvittää rikokseen liittyvät asiat.
- 13) A, Kyllä voi. Poliisin tehtävä on selvittää rikoksen tekijä. Vaikka tekijää ei saataisi selville, voi uhrilla olla silti mahdollisuus korvauksiin ja tarvitsemaansa apuun.
- 14) B, Rikosuhripäivystyksen tehtävänä on auttaa rikoksen uhreja, heidän läheisiään tai rikosasiassa todistavia. RIKU tarjoaa käytännön neuvoja ja tukea sekä tietoa rikosasioissa.
- 15) A, Rikosilmoituksen voi tehdä millä tahansa poliisiasemalla tai vähäisemmissä rikoksissa internetissä tai puhelimitse.
- 16) B, Seksuaaliväkivallan uhrilla on oikeus oikeusavustajaan. Laissa seksuaalirikoksen uhrilla on erityisasema ja hänellä on mahdollisuus saada oikeusavustaja valtion varoista.
- 17) C, Alle 15-vuotias on velvollinen korvaamaan aiheuttamansa vahingot.

- 18) A, Rikosuhripäivystys toimii valtakunnallisesti ympäri Suomea.
- 19) A, Rikoksen vakavuus vaikuttaa syyteoikeuden vanhenemiseen. Syyte vanhenee tietyssä ajassa, jos sitä ei nosteta. Kuitenkin syyteoikeus rikoksesta, josta kovin rangaistus on elinkautinen, ei vanhene koskaan. Sellaisia rikoksia ovat esimerkiksi murha ja sotarikos.
- 20) A, RIKUn tukihenkilö on tukena koko rikosprosessin ajan esimerkiksi rikosilmoituksesta oikeudenkäyntiin, jos uhri haluaa.

Lähteet

Aaltonen Jussi. 2012. Seksuaalinen väkivalta. Teoksessa Aaltonen J. 2014. Turvataitoja nuorille. Opas sukupuolisen häirinnän ja seksuaalisen väkivallan ehkäisyyn. Opas 21. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere.

Kallio M. 2015. Oon siellä jossain mun. Seksuaalisesta väkivallasta toipuminen. Väestöliitto. Fram Oy: Helsinki

Poijula S. 2016. Lapsi ja kriisi. Selviytymisen tukeminen. Kirjapaja. Helsinki.

Rantanen Tiina. 2011. Seksuaalinen väkivalta. Teoksessa Kjällman P. (toim.) 2011. Rikoksen uhrin käsikirja. PS-Kustannus.

LIITE 1.

Kirje huoltajille

Hei,

Olemme käsitelleet nuorten kanssa Rikosuhripäivystyksen (RIKU) tuottaman materiaalin pohjalta eri teemaisia väkivallan ilmiöitä. Materiaalipaketti *Menetelmiä rikosasioiden puheeksiottoon* pitää sisällään seitsemän eri teemaista pakettia, joista olemme käsitelleet yhtä. Materiaalipaketteihin liittyvät videot löytyvät Rikosuhripäivystyksen kanavalta YouTubeista <https://www.youtube.com/user/Rikosuhripaivystys>.

Materiaalipaketit ovat:

Mitä on seurusteluväkivalta? – Pohdintaa omien rajojen tunnistamisesta

Fyysisen väkivallan vakavuus ja puhumisen tärkeys

Seksuaalirikoksen tunnistaminen ja avun hakemisen tärkeys

Väkivallasta perheessä saa puhua – Mitä tarkoittaa avun saaminen?

Tunnistammeko koulussa tapahtuvat rikokset?

Verkossa tapahtuvat rikoksen ja niiden puheeksi ottamisen tärkeys

Ennakoivan puhumisen merkitys ja nuoren rikoksen uhrin tukeminen -Huoltajille

Yleissivistyksen kannalta on tärkeää olla tietoinen yllä olevista aiheista. Aiheista on hyvä keskustella ennaltaehkäisevästi nuorten kanssa. Materiaalipaketit sanoittavat näitä vaikeita aiheita. Ilmiöiden käsittely helpottaa rikosasioiden tunnistamista ja vähentää ilmiöihin liittyvää turhaa häpeää.

Nuoren on hyvä tietää, että näistä vaikeista asioista voi keskustella myös kotona tarvittaessa.

Huoltajille on suunnattu video, vanhemmat nuoren rikoksen uhrin tukena. Video löytyy osoitteesta <https://www.youtube.com/user/Rikosuhripaivystys> kohdasta nuoret rikoksen uhrin.

RIKOSUHRIPÄIVYSTYS

**LISÄTIETOA, NEUVOA JA
TUKEA MAKSUTTOMASTI**

riku.fi/nuoret